

ΤΙΣ ΕΣΤΙΝ ΕΠΙΤΗΔΕΙΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΜΑΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΙΣΤΗ ΜΑΙΑ

Ελευθερία Μανουρά-Παραδάκη, Μαία, Αντιπρόεδρος Δ.Σ του Σ.Ε.Μ.Α.

Στην Ιστορία της Ιατρικής, την πρώτη συστηματική (επιστημονική) περιγραφή του γνωστικού αντικείμενου της Μαιευτικής-Γυναικολογίας σε συνδυασμό με τα προσόντα των υποψηφίων μαιών και τις ικανότητες των εμπείρων μαιών, την απαντούμε στο σύγγραμμα του Σωρανού *Περί Γυναικείων Παθών*.

Ο Σωρανός ο Εφέσιος του Μενάνδρου και της Φοίβης, έζησε τις τελευταίες δεκαετίες του πρώτου μ.Χ. αιώνα και τις πρώτες του δεύτερου αιώνα. Γεννήθηκε στην Έφεσο (γι' αυτό και αποκαλείται «Εφέσιος») και σπούδασε την Ιατρική στην Αλεξάνδρεια. Τις ιατρικές του υπηρεσίες πρόσφερε στη Ρώμη, στα χρόνια των αυτοκρατόρων Τραιανού (98-117) και Αδριανού (117-138). Έγραψε πολλά (τουλάχιστο δεκατέσσερα) ιατρικά βιβλία μεταξύ των οποίων και το περί «Γυναικείων Παθών», που διασώθηκε στην ελληνική γλώσσα.¹ Το έργο αυτό υπήρξε το κλασικό σύγγραμμα Γυναικολογίας και Βρεφοκομίας έως το 15ο αιώνα. Κατά τον αείμνηστο καθηγητή Νικόλαο Λούρο ο Σωρανός πρέπει να θεωρείται ο ιδρυτής της Γυναικολογίας.²

Τα πρώτα κεφάλαια του έργου του Σωρανού περί «Γυναικείων Παθών» (=Νοσημάτων) επιγράφονται: *Εις πόσους και τίνας λόγους τμητέον την των γυναικείων παράδοσιν, Τίς εστί επιτήδειος προς το γενέσθαι μαία* και *Τίς άριστη μαία*. Δηλαδή: «Σε πόσα και ποία μέρη περιεχομένων μπορεί να διαιρεθεί η γυναικολογία», «Ποία είναι τα προσόντα που πρέπει να έχει η υποψήφια μαία» (τα οποία περιγράφει, κατά το Νικόλαο Λούρο, με «εξαιρετικές λεπτομέρειες»³) και «Ποίες ικανότητες πρέπει να συγκεντρώνει η άριστη [=έμπειρη] μαία».

Πιο κάτω παρουσιάζονται τα αρχαιοελληνικά κείμενα των δύο κεφαλαίων, που αφορούν την υποψήφια και άριστη μαία και απόσπασμα του εισαγωγικού κεφαλαίου του έργου αυτού του Σωρανού και ε λ ε ύ θ ε ρ η απόδοσή τους στη σύγχρονη νεοελληνική, με την ευχή να γίνουν αντικείμενο επεξεργασίας και σχολιασμού από τις/τους νεότερες/ους συναδέλφους.

Το κεφάλαιο: *Τίς εστί επιτήδειος...* με μετάφρασή του περιλαμβάνεται και στο βιβλίο της επιτίμου Διευθύνουσας-Μαίας του Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ηλιάδη» – Διευθύντριας της (πρώην) Ανώτερης Σχολής Μαιών «Βιργινία Σκυλίτση» και επιτίμου Προέδρου του Συλλόγου μας Χαράς Βογιατζάκη με τίτλο: Δεοντολογία του Μαιευτικού Επαγγέλματος (πολυγραφημένη έκδοση 1977). Και τα τρία κεφάλαια (αρχαιοελληνικό κείμενο-φιλολογική μετάφραση) περιλαμβάνονται στην έκδοση: «ΣΩΡΑΝΟΣ – Άπαντα», Αθήνα

1. Ενδεικτικά: Βαγγέλη Σπανδάγου - Ρούλας Σπανδάγου - Δέσποινας Τραυλού, *Οι Ιατροί και οι Φαρμακολόγοι της Αρχαίας Ελλάδας*, Αθήνα 1996, σελ. 218-220. Έκδοση "Κάκτος", Σωρανός Τόμ. α', Αθήνα 1996, σελ. 13-34.

2. Ν. Κ. Λούρου, *Στοιχεία Ιστορίας της Μαιευτικής και Γυναικολογίας*, Αθήνα 1973, ιδίως σελ. 22, 30-31 κλπ.

3. Ν. Κ. Λούρου, ό.π. σελ. 30.

1996, του εκδοτικού οίκου «ΚΑΚΤΟΣ».

Εδώ η παράθεση του αρχαιοελληνικού κειμένου γίνεται από την έκδοση: SORANOS D' ÉPHÈSE, MALADIES DES FEMMES, tome I, livre I, texte établi, traduit et commenté par Paul Burguière, Danielle Gourevitch, Yves Malinas, Collection des Universités de France, Paris 1988.

1. Εἰς πόσους καὶ τίνας λόγους τμητέον τῆν τῶν γυναικείων παράδοσιν

Ἐπεὶ πρὸς τὸ τῶν ἀποδοθησομένων εὐαπόκριτον ἢ τῆς πραγματείας συμβάλλεται προδιαίρεσις, εὐχρηστον εἰς μέρη καὶ λόγους αὐτὴν διαιροῦντα προκαταγράψαι. Τινὲς μὲν οὖν εἰς δύο μέρη τέμνουσιν αὐτὴν, εἰς τε τὸ θεωρητικὸν καὶ τὸ πρακτικόν· (τὸ μὲν θεωρητικὸν εἰς φυσιολογικὸν καὶ αἰτιολογικὸν καὶ σημειωτικὸν διαιροῦσι,) τοῦ δὲ πρακτικοῦ τὸ μὲν ὑγιεινὸν λέγουσι, τὸ δὲ θεραπευτικόν. Καὶ οἱ μὲν εἰς τὸ περὶ τῶν κατὰ φύσιν καὶ (τὸ περὶ) τῶν παρὰ φύσιν, οἱ δὲ εἰς τὸ φυσιολογικὸν καὶ παθολογικὸν καὶ θεραπευτικόν. Ἡμεῖς δὲ τὴν πραγματείαν εἰς δύο λόγους τέμνομεν, εἰς τε τὸν περὶ τῆς μαίας καὶ τὸν περὶ τῶν ὑποπιπτόντων τῆ μαίᾳ.

Τούτων δὲ κατὰ τὸ ὑποβεβηκός, τὸν μὲν περὶ τῆς μαίας εἰς τε τὸν περὶ τῆς γενησομένης, ἐν ᾧ ζητοῦμεν τίς ἐστὶν ἡ ἐπιτηδείως ἔχουσα πρὸς τὸ γενέσθαι μαῖα, καὶ εἰς τὸν περὶ τῆς ἤδη γεγενημένης, ἐν ᾧ ζητοῦμεν τίς ἀρίστη μαῖα· τὸν δὲ περὶ τῶν ὑποπιπτόντων τῆ μαίᾳ πάλιν εἰς τε τὸν περὶ τῶν κατὰ φύσιν καὶ εἰς τὸν περὶ τῶν παρὰ φύσιν·

1. Σε πόσα και ποία μέρη περιεχομένων μπορεί να διαιρεθεί η γυναικολογία

Η διαίρεση μιας πραγματείας συμβάλλει στην ευκολότερη διαπραγμάτευση των θεμάτων που περιλαμβάνει. Γι' αυτό είναι χρήσιμο να διαιρέσουμε την ύλη και να αναφέρουμε στην αρχή τα μέρη της και το περιεχόμενο κάθε μέρους.

Άλλοι διαιρούν την ύλη της γυναικολογίας σε δύο μέρη: στο θεωρητικό και το πρακτικό. Το θεωρητικό υποδιαιρείται σε φυσιολογία και αιτιολογία και το πρακτικό σε υγιεινή και θεραπευτική. Άλλοι διαιρούν την ύλη στη φυσιολογία και στην παθολογία και άλλοι στη φυσιολογία, στην παθολογία και στη θεραπευτική. Εμείς διαιρούμε την ύλη της πραγματείας σε δύο μέρη. Το πρώτο αφορά γενικά τη μαία και το δεύτερο τα αντικείμενα των επαγγελματικών της αρμοδιοτήτων.

Πιο αναλυτικά: Το θέμα για τη μαία υποδιαιρείται σε δύο κεφάλαια: Το πρώτο αφορά αυτή που θά γίνει μαία. Στο κεφάλαιο αυτό διερευνούμε ποία είναι κατάλληλη για να γίνει μαία (ποία είναι τα προσόντα, φυσικά και επίκτητα, της υποψήφιας μαίας). Το δεύτερο κεφάλαιο αφορά αυτή που είναι ήδη μαία. Σ' αυτό διερευνούμε ποία είναι η άριστη [η έμπειρη] μαία.

Το μέρος που αφορά τις επαγγελματικές αρμοδιότητες της μαίας υποδιαιρείται σε δύο τμήματα. Το πρώτο περιλαμβάνει τις φυσιολογικές λειτουργίες και το δεύτερο τις παθολογικές καταστάσεις.....

2. Τίς ἐστὶν ἐπιτήδειος πρὸς τὸ γενέσθαι μαῖα

Εὐχρηστος μὲν ὁ λόγος πρὸς τὸ μὴ διὰ κενῆς πονεῖν καὶ τὰς ἀνεπιτηδείους διδάξαι προσδεχομένως. Ἐπιτήδειος δὲ ἐστὶν ἡ γραμμάτων ἐντός, ἀγχίνους, μνήμων, φιλόπονος, κόσμιος καὶ κατὰ τὸ κοινὸν ἀπαρεμπόδιτος ταῖς αἰσθήσεσιν, ἀρτιμελής, εὐτονος, ὡς δ' ἔνιοι λέγουσιν καὶ μακροὺς καὶ λεπτοὺς ἔχουσα [καὶ] τοὺς τῶν χειρῶν δακτύλους καὶ ὑπεσταλκότης ταῖς ῥαξίν τοὺς ὄνυχας.

Γραμμάτων μὲν ἐντός, ἵνα καὶ διὰ θεωρίας τὴν τέχνην ἰσχύσῃ παραλαβεῖν· ἀγχίνους δὲ, πρὸς τὸ ῥαδίως τοῖς λεγομένοις καὶ γινομένοις παρακολουθεῖν· μνήμων δὲ, ἵνα καὶ τῶν παραδιδομένων ἀποκρατῆ μαθημάτων (μάθησις γὰρ ἐκ μνήμης γίνεται [καὶ] καταλήψεως)· φιλόπονος δὲ πρὸς τὸ ἐπιμένειν τοῖς συμβεβηκόσι (δεῖ γὰρ ἀνδρώδους τληπαθείας τῇ βουλομένη τοσοῦτον μάθημα παραλαβεῖν)· κόσμιος δὲ διὰ τὸ μέλλειν οἰκίας πιστεῦεσθαι καὶ μυστήρια βίου, καὶ ὅτι ταῖς φαύλαις τὸ ἦθος εἰς τὸ ἐπιβουλεύειν ἐφόδιόν ἐστὶ τὸ δοκεῖν ἰατρικὰς ἔχειν κατηχήσεις· ἀπαρεμπόδιτος δὲ ταῖς αἰσθήσεσιν, ἐπεὶ τὰ μὲν ὄραν δεῖ, τῶν δὲ ἐξ ἐνακρίσεως ἀκούειν, τὰ δὲ διὰ τῆς ἀφῆς καταλαμβάνειν· ἀρτιμελής δὲ πρὸς τὸ τῆς ἐν τοῖς ἔργοις ὑπηρεσίας ἀπαρεμπόδιτος εἶναι· εὐτονος δὲ, διὰ γὰρ τῆς ἐν τῷ

περιοδεύειν κακοπαθείας δις τὴν πράξιν παραλαμβάνει· μακροὺς δὲ καὶ λεπτοὺς ἔχουσα τοὺς δακτύλους καὶ ὑπεσταλκώτας τοὺς ὄνυχας, εἰς τό τινος ἐν βάθει φλεγμονῆς ἀσкулτότερον ἄπτεσθαι. Τοῦτο μέντοι γε καὶ δι' αὐτῆς ἐπιτυγχάνεται τῆς ἐν τοῖς ἔργοις σπουδαιότερας τριβῆς καὶ συγγυμνασίας.

2. Ποία εἶναι κατάλληλη για να γίνει μαία [ἢ ποία εἶναι τα φυσικά και ἐπίκτητα προσόντα της υποψήφιας μαίας]

Εἶναι χρήσιμο να γίνει λόγος για τα προσόντα των γυναικῶν που επιθυμοῦν να γίνουν μαίες, για να μη ματαιοπονοῦν και να μη διδάσκονται, χωρίς προηγούμενη ἐπιλογή, οι ακατάλληλες [να ασκήσουν το μαιευτικό ἐπάγγελμα].

Κατάλληλη [ικανή] για να γίνει μαία εἶναι ἡ:

Εγγράμματη [αὐτή που ἔχει γενική παιδεία], εὐστροφη [ἔξυπνη], με ἰσχυρή μνήμη, φιλόπονη [εργατική], κόσμια [φρόνιμη] και γενικά αὐτή που λειτουργοῦν ἄψογα ὅλα τα αισθητήρια ὄργανά της, ἀρτιμελής και ρωμαλέα και, ὅπως ἰσχυρίζονται [λένε] μερικοί, διαθέτει [ἔχει] μακριά και λεπτά δάκτυλα χεριῶν με κομμένα (περιποιημένα) νύχια. Εἰδικότερα, πρέπει:

Να εἶναι ἐγγράμματη για να μπορεῖ να μελετήσῃ και θεωρητικά τὴ μαιευτική τέχνη.

Να εἶναι εὐστροφη [ἔξυπνη] για να μπορεῖ να παρακολουθεῖ εὐκόλα ὅσα θα διδαχθεῖ θεωρητικά και πρακτικά.

Να ἔχει ἰσχυρή μνήμη για να μπορεῖ να συγκρατεῖ [ἀπομνημονεύει] τα μαθήματα που θα διδαχθεῖ (διότι ἡ μάθηση ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν ἀπομνημόνευση).

Να εἶναι φιλόπονη [εργατική] για να μπορεῖ να υπομένει τις δυσχέρειες σε κάθε περίπτωση (διότι χρειάζεται να ἔχει ἀνδρική ἀντοχή [ἀνδρικό σθένος] αὐτή που επιθυμεῖ να ἀποκτήσῃ μαιευτικές ἰκανότητες).

Να εἶναι κόσμια [ἐντιμη στο ἦθος], ἐπειδὴ πρόκειται να της ἐμπιστεύονται και να της ἀποκαλύπτονται οἰκογενειακά και προσωπικά [ἀτομικά] ἀπόρρητα [μυστικά]. Οι κακοήθεις [ἀνήθικες] ἔχουν τὴ δυνατότητα να χρησιμοποιοῦν ἀνύπαρκτες ἰατρικές γνώσεις για να διαπράττουν το κακό, για να ἐπεμβαίνουν στη ζωὴ των ἄλλων.

Να μὴ ἔχουν ἐλαττώματα τα αισθητήρια ὄργανά της, ἐπειδὴ χρειάζεται ἄλλα να βλέπει [να παρατηρεῖ], ἄλλα να ἐρωτά και να μαθαίνει [να ἀκροάται] και ἄλλα να ἀντιλαμβάνεται με τὴν ἀφή [με τὴν ψηλάφηση].

Να εἶναι ἀρτιμελής για να μπορεῖ να ἐπιτελεῖ ἀνεμπόδιστα το [μαιευτικό] ἔργο της.

Να εἶναι εὐρωστη, με ἀκμαίες σωματικές δυνάμεις, για να ἀντέχει τις ταλαιπωρίες ἀπὸ τις συχνές [επανειλημμένες] ἐπισκέψεις [διαδρομές] κατὰ τὴν ἐξάσκηση του ἐπαγγέλματός της.

Να ἔχει, τέλος, μακριά και λεπτά δάκτυλα με κομμένα νύχια, για να μπορεῖ να ἀγγίζει [ψηλαφίζει] μαλακά και ἀνώδυνα τα σημεία με φλεγμονές ὅσο γίνεται πιο βαθιά.

Ὅλα αὐτά ἐπιτυγχάνονται και με τὴν τριβὴ [συχνή ἐπανάληψη], με τὴν ἐπίδειξη σο-

βαρότητας [και προσοχής] και με την πρακτική εξάσκηση.

3. Τίς ἀρίστη μαῖα

Τὰ συμπληροῦντα τὴν ἀρίστην μαῖαν εἶπεν ἀναγκαῖον, ἵνα αἱ μὲν ἄρισταὶ γινώσκωσιν ἑαυτάς, αἱ δὲ ἀρτιμαθεῖς ὡς εἰς ἀρχετύπους ταύτας ἀποβλέπωσιν, ὁ βίος δὲ παρὰ τὰς χρείας εἰδῆ τίνας δεῖ μετακαλεῖσθαι. Κατὰ τὸ κοινὸν μὲν οὖν τελείαν φαρμὴν τὴν μόνον τοῦ τέλους τῆς ἰατρικῆς ἐπιτυγχάνουσαν, ἀρίστην δὲ τὴν προσειληφυῖαν τι καὶ πρὸς τῇ προστασίᾳ ἐν τοῖς θεωρήμασιν πολὺπειρον. Μερικώτερον δὲ λέγομεν ἀρίστην μαῖαν τὴν γεγυμνασμένην ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσιν τῆς θεραπείας (τὰ μὲν γὰρ διαιτῆσαι δεῖ, τὰ δὲ χειρουργῆσαι, τὰ δὲ φαρμάκοις διορθώσασθαι) καὶ ταύτην τὰ παραγγέλματα δοῦναι δυναμένην καὶ τὸ κοινὸν καὶ τὸ προσεχὲς ἰδεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἐκ τούτου λαμβάνουσαν καὶ μὴτ' ἀπὸ τῶν αἰτίων μὴτ' ἀπὸ τῆς πλειστάκις τηρήσεως τῶν καθόλου συμπτωμάτων ἢ τινος τούτων· εἴτα κατὰ μέρος οὐ παρατυπούμενην ἐν ταῖς τῶν συμπτωμάτων μεταβολαῖς, παρηγοροῦσαν δὲ κατὰ τὴν πρὸς τὸ πάθος ἀκολουθίαν, ἀτάραχον, ἀκατάπληκτον ἐν τοῖς κινδύνοις, δεξιῶς τὸν περὶ τῶν βοηθημάτων λόγον ἀποδιδόναί δυναμένην, παραμυθίαν ταῖς καμνούσαις πορίζουσαν, συμπάσχουσαν καὶ οὐ πάντως προτετοκυῖαν, ὡς ἔνιοι λέγουσιν, ἵνα συνειδήσει τῶν ἀλγημάτων ταῖς τικτούσαις συμπαθῆ (μᾶλλον γὰρ <τούτο> τετοκυίας)· εὐτονον δὲ διὰ τὰς ὑπουργίας καὶ οὐ πάντως νέαν, ὡς φασίν τινες, καὶ γὰρ νέα τις ἄτονος καὶ οὐ νέα τούναντίον εὐτονος· σῶφρονα δὲ καὶ νήφουσαν ἀεὶ διὰ τὸ ἄδηλον τῶν πρὸς τὰς κινδυνεύουσας μετακλήσεων· ἤσυχον δὲ ἔχουσαν θυμὸν ὡς πολλῶν τῶν ἐν τῷ βίῳ μυστηρίων μετέχειν μέλλουσαν· ἀφιλάργυρον ὡς μὴ διὰ μισθὸν κακῶς δοῦναι φθόριον· ἀδεισιδαίμονα χάριν τοῦ μὴ δι' ὄνειρον ἢ διὰ κληδόνας ἢ σύνηθές τι μυστήριον καὶ βιωτικὴν θρησκείαν ὑπεριδεῖν τὸ συμφέρον· ἐπιτηδεύετω δὲ καὶ τὴν τῶν χειρῶν τρυφερίαν, φυλαττο-

μένη και τὰς σκληρύνειν δυναμένης ἐριουργίας, διὰ χρισμάτων δὲ προσκατακτωμένη τὸ ἀπαλόν, εἰ μὴ πάρεστιν φυσικῶς καὶ τοῦτο. Τοιαύτην μὲν εἶναι δεῖ τὴν ἀρίστην μαῖαν.

3. Ποία είναι η ἀρίστη [ἐμπειρη] μαία

Εἶναι ἀπαραίτητο [αναγκαῖο] νὰ ἀναφερθοῦν οἱ ιδιότητες [ικανότητες, δεξιότητες, προτερήματα], ποὺ συμπληρωματικὰ χαρακτηρίζουν τὴν ἀρίστη μαία, ὥστε οἱ μὲν παλαιότερες νὰ καταλάβουν [νὰ γνωρίζουν] ἀν τὰ συγκεντρώνουν, οἱ δὲ νέες [νεοδίδασκτες] στο ἐπάγγελμα νὰ τὶς ἔχουν πρότυπο. Καὶ ἐπιπλέον τὸ κοινὸ [ἡ κοινωνία], ἀνάλογα μὲ τὶς περιπτώσεις ἀνάγκης τοῦ, νὰ γνωρίζει ποιῆς ἀπὸ ὅλες τὶς μαῖες πρέπει νὰ προσκαλεῖ [σε ποιῆς νὰ ἀποτείνεται] γιὰ νὰ ἐξυπηρετηθεῖ καλύτερα.

Γενικὰ [κατὰ γενικὴ ἀντίληψη], θεωρεῖται τελειομαθὴς μαία αὐτὴ ποὺ ἔχει ολοκληρώσει ἐπιτυχῶς τὶς ἰατρικὲς σπουδὲς τῆς καὶ ἀρίστη ἐκεῖνη ποὺ, πέρα ἀπὸ τὶς ἐμφυτεῖς ικανότητες καὶ θεωρητικὲς γνώσεις, διαθέτει [ἔχει ἀποκτήσει] ἐμπειρία.

Εἰδικότερα, ἀρίστη θεωρεῖται ἡ μαία ποὺ εἶναι ἐξασκημένη σὲ ὅλα τὰ εἶδη θεραπείας (διότι ἄλλες περιπτώσεις παθήσεων χρειάζονται εἰδικὴ δίαιτα [αγωγή υγείας], ἄλλες χειρουργικὴ επέμβαση καὶ ἄλλες ἀπαιτοῦν χορήγηση φαρμάκων), ἐκεῖνη ποὺ εἶναι ικανὴ νὰ δώσει οδηγίες υγείας καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ διακρίνει καὶ τὴ συνηθισμένη περίπτωσι καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς κατάστασης τῆς υγείας καὶ ἀπὸ αὐτὰ νὰ διαγνώσκει τὴν ωφέλιμη αγωγή, καὶ ὄχι ἀπὸ θεωρητικὲς αἰτίες ἢ ἀπὸ τὴ συχνὴ παρατήρηση γενικῶν συμπτωμάτων ἢ ἀπὸ ἓνα μεμονωμένο σύμπτωμα.

Ακόμη, νὰ μὴ ἀλλάζει τὴν αγωγή ἐξαιτίας τῆς μεταβολῆς τῶν συμπτωμάτων, ἀλλὰ νὰ καθορίζει τὴν θεραπεία ἀνάλογα μὲ τὴν ἐξέλιξη τῆς πορείας τῆς υγείας τῆς [νοσηλευμένης], σταθερὰ ἀτάραχη, διατηρώντας τὴν ψυχραιμία τῆς στὶς δύσκολες [κρίσιμες] καταστάσεις, νὰ μπορεῖ νὰ ἐξηγεῖ μὲ σαφήνεια τὴν ἐπιλογὴ τῶν φαρμάκων, νὰ παρηγορεῖ αὐτὲς ποὺ υποφέρουν καὶ νὰ συμπάσχει μαζί τους. Δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἔχει γεννήσει ὀπωσδήποτε καὶ ἡ ἴδια, ὅπως λένε μερικοὶ, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ συμπάσχει μὲ ὅσες γεννοῦν, ἐπειδὴ ἔχει τὴ γνώση τῶν ωδίνων, διότι αὐτὸ δὲν ἰσχύει περισσότερο γιὰ ὅσες ἔχουν γεννήσει.

Νὰ εἶναι ρωμαλέα γιὰ νὰ μπορεῖ ν' ἀνταποκρίνεται στὰ επαγγελματικὰ τῆς καθήκοντα καὶ δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ εἶναι νέα, ὅπως λένε ἄλλοι, διότι ὑπάρχουν καὶ νέες ποὺ εἶναι νωθρὲς, ἀλλὰ καὶ, ἀντίθετα, ἄλλες ποὺ δὲν εἶναι νέες, εἶναι ὁμῶς ρωμαλέες.

Νὰ εἶναι πάντοτε συνετὴ καὶ νηφάλια, διότι εἶναι ἐγνωστο τὶ τὴν περιμένει, ὅταν τὴν καλοῦν αὐτὲς ποὺ κινδυνεύουν.

Νὰ εἶναι καὶ συγκρατημένη, ἀφοῦ πρόκειται νὰ μάθει πολλὰ ἰδιωτικὰ ἀπόρρητα.

Νὰ εἶναι ἀφιλοχρήματη καὶ νὰ μὴ χορηγεῖ ἀμβλωτικά, ἐναντὶ ἀμοιβῆς.

Νὰ μὴ εἶναι δεισιδαίμων, γιὰ νὰ μὴ παραβλέπει τὸ συμφέρον τῆς ἀρρωστης βασιμμένη σὲ ὄνειρα ἢ λαϊκὴ δοξασία ἢ θρησκευτικὴ πίστι.

Καλὸ εἶναι νὰ διατηρεῖ ἀπαλὰ τὰ χέρια τῆς, ἀποφεύγοντας τὴν ἐπεξεργασία μαλλιῦ, ποὺ μπορεῖ νὰ τὰ σκληρύνει, καὶ νὰ χρησιμοποιεῖ ἀλοιφές γιὰ νὰ τὰ μαλακώνει, ἀν δὲν εἶναι ἀπὸ τὴ φύση τοὺς μαλακά. Αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ [επαγγελματικὲς ιδιότητες] πρέπει νὰ ἔχει ἡ ἀρίστη [ἐμπειρη] μαία.